

В.Т. Чайковська,
кандидат філологічних наук, доцент
(Житомирський державний університет)

"МОСКОВІАДА" Ю. АНДРУХОВИЧА – НЕ ЛИШЕ "МАЛИЙ АПОКАЛІПСИС"...

У статті розглядається роман Ю. Андруховича "Московіада" з точки зору його співзвучності із творами В. Єрофєєва "Москва-Петушки" та Т. Конвіцького "Малий Апокаліпсис".

З'ява "Московіади" Ю. Андруховича спонукала до пошуків аналогій із творами інших письменників, які представляють різні літератури та історичні умови: з одного боку – "давно известный, усвоенный, знакомый и любимый" [1] твір росіянина Віктора Єрофєєва "Москва-Петушки", а з іншого – роман поляка Тадеуша Конвіцького "Малий Апокаліпсис".

Дехто був схильний називати "Московіаду" своєрідним "романом-палімсестом", написаним поверх безсмертного тексту "нежной и тонкой поэмы Єрофєєва" [1], або ж констатували навіть текстуальні тотожності [2] між цими творами. Що ж до польського контексту, то О. Забужко у своїх "Хроніках від Фортінбраса" назвала роман Ю. Андруховича "Малим Апокаліпсисом, на малоросійський лад перелицьованим" [3: 323].

Мовилося також про "Московіаду" як відгук в українських 90-их польських 70-их р.р. Подібні висловлювання зумовлюють подивитися на твори пильніше з точки зору їх співзвучностей. Власне, мотивом, який спонукав зробити деякі зіставлення є впевненість, що текстуальна гра Ю. Андруховича з Єрофєєвим чи то Конвіцьким – усвідомлений прийом, а не неконтрольоване наслідування.

Аргументом може служити насамперед кількарічний побут Андруховича у Москві, якраз тоді, коли друкувався роман Єрофєєва. Поза тим – робота над перекладом "Малого Апокаліпсису" Т. Конвіцького українською мовою. То ж вдаватися до певних знайомих уже сюжетних ходів чи образних аналогій – швидше була сміливість автора або ж навмисний ризик бути зловленим на подібних аналогіях, ніж просто його амбіційність. Інакше з таким же успіхом можуть запрошуватися й інші паралелі, починаючи із класичних і класицистичних віршованих епопей – "Іліадою" Гомера, "Енеїдою" Вергілія, "Росіадою" Хераскова або ж "Гавриліадою" О. Пушкіна.

Наявні подібності, гадаємо, слід розглядати, як спробу автора "Московіади" збагнути саму концепцію, саму філософсько-естетичну схему дійсності, вибудовану його попередниками і намагання її співвіднести або ж накласти на систему знакових кодів української ментальності, рідної культури.

Одноденна подорож героя-літератора "по місту свого абсурдного животіння", а також двозначно вирішена загибель у фіналі – спільна форма для розглядуваних творів. Але при цьому не слід забувати, що сюжет цей джойсівський, отже, є попередником для усіх трьох. Форма подорожі у романі Андруховича наближає його більше до "Малого Апокаліпсису". Тут бачимо певну замкненість межами одного міста. Крім того, в "Московіаді" – це подорож не тільки від чарки до чарки, не тільки буквальне переміщення – від станції до станції метро, від зупинки тролейбуса до зупинки, це і переміщення по іншій осі – вертикалі. Падіння із сьомого поверху гуртожитку на землю випадкового нічного гостя до нашого героя, а потім його воскресіння у мареннях головного персонажа, або ж спуск у підземелля – метро є теж символічними. Сам Андрухович у тексті свого твору стверджує, що "пияцтво – також різновид подорожі! Це подорож по звільнених півкулях свідомості, а, значить, і буття" [6: 213]. І взагалі, подорож для автора "Московіади" – ціла філософія життя як руху, бо життя і є подорожжю від народження до смерті, де кожний рух перетворюється на знак, стає місткішим і набуває глибшого сенсу.

Форма подорожі у Єрофєєва викликає спогад про "Подорож із Петербурга у Москву" О. Радішева. Обидва твори – антиімперські. Можна констатувати достовірність тих населених пунктів, якими прямують герої. Щоправда, їдуть вони у різні боки: один у Москву, інший – із Москви. Але для Радішева ця географія надзвичайно важлива, бо передає певні межі імперії, письменник ставив своїм завданням відкрити очі, зняти із них полуду і показати істинну суть речей, що приховувалася. До речі, спочатку герой-подорожній засинає у кареті, а потім все бачене згадує, як жакливій сон, то для Єрофєєва характерна певна словесна довільність. Назви населених пунктів важливі не стільки, як географічні відстані, скільки цікаві для автора своїм лексичним змістом, а також є суто композиційним елементом.

Герой твору Єрофєєва "Москва-Петушки" Венічка прямує з Курського вокзалу, що у Москві до станції Петушки. Час його відправлення 8 годин 16 хвилин. Щоправда, цю подорож герой ніби прокручує у своїй пам'яті з похмілля. Він пам'ятає, що все починалося із дороги до Курського вокзалу через магазин, потім ресторан. У поїзді він опиняється з *чемоданчиком*, де містяться пляшки з горілкою, вином і бутербродами.

Подібну супровідну деталь ми зустрічаємо і в Т. Конвіцького. Там також герой не розлучається з *каністрою*, у якій знаходиться, щоправда, горюче для самоспалення.

Отто фон Ф. Ю. Андруховича прямує Московією з *торбою* на подарунки. Він не хоче розлучатися з нею: "Хочу, щоб моя торба була при мені в таку хвилину. Хочу, щоб моя душа була при мені. Щоб моя порожнеча була при мені" [6: 242].

Венічка в Єрофєєва буде з *чемоданчиком* аж до станції 113 км. А зогледиться, що втратив його при зустрічі із Сфінксом, потім намагатиметься відшукати цей чемоданчик.

Уся подорож супроводжується розмовами із випадковими пасажирками, власними роздумами, муками сумління, діалогом із самим собою чи то з своїм уявним читачем.

Герой Єрофєєва – поет-бездомний і неприкаяний, який змучений жаскими породженнями своєї психіки, так і не досягає кінцевої станції – Петушків. Останні розділи твору отримують додаткові назви, що є свідченням

руху поїзда назад: "Петушки. Перрон", "Петушки. Вокзальная площадь", "Петушки. Кремль". Це вже уявна подорож у зворотньому напрямку.

Деся на 105 кілометрі після зустрічі з Сатаною, Венічка віддається потоку свідомості. Йому уявляється Сфінкс.

Принагідно нагадаємо, що "Сфінкс – це загадкова потвора з тілом лева і головою жінки. Він жив на скелі поблизу міста Фіви і всім подорожнім пропонував одну й ту ж загадку: "Вранці на чотирьох ногах, опівдні – на двох, а увечері – на трьох. Що це таке?" Ніхто не міг розгадати загадку, і Сфінкс усіх убивав. Тільки один мандрівник (звали його Едіп) дав правильну відповідь, що це дитина, доросла людина і дідусь. Почувши відповідь Едіпа, Сфінкс у розпачі кинувся зі скелі." [4: 26].

Слово Сфінкс набуло переносного значення. Ним називають загадкових людей або незрозумілі явища

Цікаво спародійована ця легенда у Єрофеева. Суть загадки тут полягає у тому, що мусить прозвучати відповідь на питання: куди потраплять Мінін і Пожарський: чи на Курський вокзал, чи в Петушки і який рахунок там буде пред'явлено лорду Чемберлену.

За неправильну відповідь Венічка був покараний тим, що у нього вселилась тривога, ніби він повертається назад і що йому не бачити кінцевої станції. Врешті, ангели завдають герою смерті.

Як уже мовилося, усі порівнювані нами твори мають антиімперський характер.

У зв'язку з цим напрошується іще одна аналогія. Це сатира Т.Шевченка "Сон". Тут теж ліричний герой на підпитку засинає і йому ввижаються ті три картини, якими він і розвінчує тодішню Російську імперію.

Антиімперський характер твору Єрофеева полягає у тому, що він руйнує літературоцентричність російської культури, недоторканність її авторитетів. Маються на увазі ті сторінки, які розповідають про схильність до алкоголізму деяких класиків російської культури: "Модест Мусоргський! Ви знаєте, як він писав свою безсмертну оперу "Хованщина"? Це сміх і горе. Модест Мусоргський лежить у канаві з перепою, а повз нього проходить Микола Римський-Корсаков, у смокінгу і з бамбуковою палицею. Зупинився і говорить: "Вставай! Іди вмийся і сідай дописувати свою божественну оперу "Хованщина". І ось вони сидять – Микола Римський-Корсаков в кріслі сидить, закинувши ногу за ногу, з циліндром, а навпроти нього Модест Мусоргський, непобритий, потіє і пише ноти. Модест похмелитися хоче, а Римський – Корсаков йому не дає.

Але вже коли зачинаються двері за Римським-Корсаковим – кидає Модест свою безсмертну оперу "Хованщина" – і бух в канаву. А потім встає і знову похмелитися, і знову бух!" [5: 34].

В Ю. Андруховича ми бачимо намагання переосмислити, переоцінити певні цінності, певну традицію, зрештою наявний стан культури. У нашій літературі був уже подібний прецедент – геніальне перелицювання Котляревським Вергілієвої "Енеїди".

"Московіада" витримана у традиціях постмодерної прози. Тому прийом, який автору забезпечує неповторність – літературна містифікація, нестримне іронічне цитування, гра алюзіями, пародіювання і стилізація найрізноманітніших високих і низьких, елітарних і масових жанрів, формально-авантюрна фабула. Увесь цей барвистий ярмарок, зітканий із гротеску, тональності чорного гумору, травестії, фантазмагорії підпорядкований єдиній меті – вибудувати нову естетичну цінність задля показу спустошеності людини пострадянського суспільства.

Повернемося іще до ряду художніх деталей, які повторюються у розглянутих творах.

Оповідачем у Андруховича є український поет Отто фон Ф. Він значно молодший від оповідача в "Малому Апокаліпсисі". У Конвіцького – це зрілий чоловік, який бачив війну, пройшов той тернистий шлях, який називаємо долею. Він є дитиною XIX віку [7: 9]. Отже, можна говорити про різні темпераменти цих людей, що і позначається на темпоритмі оповіді. У "Малому Апокаліпсисі" оповідь повільніша, в "Московіаді" більш динамічна

Оповідач Конвіцького перебуває у депресивному стані "він людина, що зависла над оцим містом і звіддалік зачудовано придивляється до дивних людей з їхніми дивними справами" [7: 8]. Він має таке враження, що ця країна справді вмирає [7: 8]. Однак оповідач у творі дещо відсторонений від оточення. Він замикається у собі, тому вкрай здивований пропозицією, що його самопожертва може врятувати той стан, у якому опинилася їхня країна. Він як письменник перестав писати: "Я ніколи не втручався у функціонування нашого мистецького організму... Я ніколи нічого не казав, хоча в мені тельбухи переверталися..." [7: 10].

Варшава у Конвіцького є столицею імперії, яка зростила глухих і сліпих деміургів... Вони роз'їлися завдяки нашому поневірянню, нашому впокоренню, нашій безіменності... Їхня велич походить із нашого добровільного здібіння. Їхній геній виріс на наших творчих могилах [7: 10].

–Куди поділися колишні фізіономії моїх краян!, – мучиться думками оповідач. Де ота розмаїтість облич? Гарних, кострубятих пристойних і зіпсованих, приязних і трохі скривлених...

Ось пливають в один бік і в другий якісь прикрі мордаки. Злі, незугарні, затавровані спадковою й невідворотною бридотою. Часом промайне між ними тупезна пиха-кавунисько на плечах державного чи партійного функціонера. Вони вирізняються якоюсь алкогольною запухлістю, паскудним рідким волоссячком, що неприємними кучериками вкладається на спітнілих черепах. Їх вирізняють маленькі, швидкі й підозріливі очиці, пухкі надуті щоки, їх вирізняє відсутність ротів, замість яких вони мають шпаринку для виголошування доповідей [7: 49]. Така імперія повинна колись провалитися в небуття, свідченням цього є картина, як валиться міст Понятовського у Варшаві.

–Тоді я зненацька побачив, що над мостом Понятовського звівся великий стовп куряви, і середній прогін, наче потужний ліфт, величаво зсунувся до води, яка на коротку мить немов скипіла. Щойно тепер я почув гомін глухого тупотіння. Крихітні людські постаті розбігалися з руїн мосту на всі боки [7: 35].

Так само і Москва в Андруховича. Для нього – це місто втрат. "Це місто тисячі та одної катівні. Високий форпост Сходу перед завоюванням Заходу. Останнє місто Азії, від п'яних кошмарів якого панічно втікали знекровлені та германізовані монархи. Місто сифілісу та хуліганів, улюблена казка озброєних голодранців. Місто більшовицького ампіру з висотними почварами наркоматів, з таємними під'їздами, забороненими алеями, місто концтаборів, націлене в небо шпильми закам'янілих гігантів. Населення тутешніх в'язниць могло б скласти одну з європейських націй. Місто гранітних вензелів та мармурового колосся і п'ятикутних зірок завбільшки із сонце. Воно вміє тільки пожарити, це місто забльованих подвір'їв і перекошених дощаних парканів у засипаних тополним пухом провулках із деспотичними назвами.. [6: 166] Отто у розпачі обурюється цим найбільшим у світі "українським містом", у якому кожен десятий має прізвище на "енко". Але найстрашніше, що тут його земляки почали уподібнюватися своєму північному сусідові. "Але в тому й нещастя імперії, що вона вирішила поєднати непослужане – приміром, естонців з туркменами [6: 148] і т.д. Він засмучений країною, у якій усі просмерділися несвободою "Чому свободи ви лишаєте так мало, що її вистачає лише на падіння із сьомого поверху?.. Імперія заgravала зі свободою, гадаючи, що таким чином збереже оновленою саму себе [6: 131]. Тому треба цій землі дати спочинок від її злочинної столиці.. [6: 131]. Москва заливається водою: "Площа Київського вокзалу, Ваша Королівська Милосте, була затоплена. Цілоденний дощ, який і зараз не вщухав ні на хвилину, спричинився до великого виверження вод. Ущент забиті піском, попелом, трояндами, паперами, голубиним пір'ям, масками, мертвими щурами та іншим непотребом каналізаційні стоки не приймали вже нічого. Всесвітній потоп робився дедалі очевиднішим. Москва переставала існувати [6: 244].

Імперія в "Московіаді" постає як потаємний ріг багатства. Отто фон Ф. малює візію дивовижного підземного світу таємних розкошів, бо "імперія могла все. Тут панує аура чогось секретного, забороненого...тут повинні бути цілі міста, а не тільки гареми чи катівні. Сховища для незлічених партійних внесків. Можливо, якщо потягнути за он той огризок дроту, відкриється печера з діамантами для диктатури пролетаріату" [6: 196].

У Конвіцького машинами возять чиновникам делікатеси. А в бенкетовій залі "Парадизу", "освітленій жирандолями з епохи Йосипа Віссаріоновича можна було побачити здорового осетра, ставропольську шинку, полумиски з корейками, полядвизями, литовськими ковбасами" [7: 71] та багато такого, чого ніколи не зустрічали наші герої протягом свого життя.

Оповідач Конвіцького з самого початку ніби приречений на смерть. Він підбиває підсумок свого життя удо світа (в Андруховича така сповідь відбувається уночі, саме за 15 хвилин до дванадцятої, бо о 12 вирушає поїзд із Москви). Отже, герой "Малого Апокаліпсису" сам говорить про те, що він на "фінішній прямій, тож хотів би якось попрощатися..." [7: 5]. Смерть все ж тут ніби інсценізована, кимсь визначена. Героєм рухає якесь провидіння, невидимий режисер, який усе досконало підлаштовує.

Отто фон Ф. про смерть не думає. Він просто знаходиться у чужому місті, намагається вивчити його таємниці, звикнути до хаосу, руйни. У цьому місті іноземців, в такій етнічній мозаїці з часом перестаєш почуватися іноземцем, чужим, бо тут усі чужі і всі іноземці.

В обох творах фінальна смерть героїв не є до кінця певною, а лише натяком. Невідомо, чи акт самоспалення у Конвіцького вдався. Смерть Отто теж може нагадувати сон, бо раптом іде живий-здоровий у потязі...

Цікавим видається порівняння двох присудів, які виголошують герої своїм народам. У "Малому Апокаліпсисі" він адресований юрбі варшавської вулиці, У "Московіаді" це звучить на Київському вокзалі Москви на вид сплячих земляків. Отто говорить про існуючу власну країну, яка називається Україною. "Вона не вигадана, тому найбожевільніша уява мусить відступити перед справжністю цієї країни. Вона до болю справжня. І нічим не захищена від Сходу, навіть горами. І населяє цю країну такий народ: м'який та вайлуватий, терпеливий, лінивий, хитрий, боязкий, сварливий, покірний і співучий. Який уже є. Дякуємо Всевишньому й за це. І ще змушений цей народ їздити у жорстких московських вагонах, або спати по вокзалах – тьмяний, сірий, повільний" [6: 246]

Про таку ж нужду як милість тоталітарної держави, а саме кілометрові черги, брехливість газет, монотонне життя без жодних надій, занепад древніх міст і отруєння річок говориться і в "Малому Апокаліпсисі".

Можна констатувати перегуки між творами і на рівні окремих художніх деталей.. Звертає на себе увагу те, що події у творах відбуваються восени. Більше того, У Єрофеева і Конвіцького це ще й дощова погода. Венічка дивується, чому він так довго перебуває у дорозі, адже виїхав рано-вранці, а вже темно.

Тепер, слава Богу, осінь, дні короткі, не встигнеш опам'ятатись – бах! Уже знову темно....

Він іде по вагонах.

– У першому не було нікого, тільки бризкав дощ у відчинені вікна. У другому теж нікого, навіть дощ не бризкав... [5]

В "Малому Апокаліпсисі" Галина приносить герою блакитну пластикову каністру. Знімає з голови берет і починає діловито обтріпувати його.

– Знову ллє?– спитав я, аби щось запитати.

– Поплуталися навіть пори року,– відповіла вона. Усе на купу: сніг, сонце, вітриган, дощ... [7: 33]

В Андруховича нічний візит через вікно у гуртожиток до Отто фон Ф. відбувається теж восени.

– Він підійшов до вікна, розчухнув його навстіж, і промерзле листопадове повітря, насичене запахами всіх осінніх дощів, мертвого листя, запущених цвнтарів, віршами Пушкіна, словом, запахами пізньої московської осені, затопило кімнату... [6: 129]

Щоправда, іноді Андрухович сплутує пори року. Він пише про дощ, який обступив зусібіч, але вже не осінній, а "холодний, хоч і травневий..." [6: 135].

Перегукуються деякі епізоди у творі В.Єрофєєва і Ю. Андруховича, пов'язані з рецептами для своїх нащадків.

Венічка, приміром, подає неймовірні рецепти напоїв. Ось хоча б чого варті назви коктейлів: "Чорнобурка", "Зірка Віфлеєма", "Сльоза комсомолки", "Дух Женєви", "Сучий потрох". Не можуть не вражати компоненти у найнесподіваніших поєднаннях: "Белая сирень; Средство от потливости ног; Пиво жигулевское; Лак спиртовой"; Лаванда; Вербена; Лесная вода; Лак для ногтей; Зубной эликсир; Лимонад"; "Пиво жигулевское; Шампунь "Садко-богатый гость"; Резоль для очистки волос от перхоти; Тормозная жидкость; Клей БФ" [5: 31]. Як що і можливо це все пити, то у якій мірі треба було зневажити людину, як потрібно було її довести, щоб вона оце все придумала, з одного боку – демонструючи неабияку віртуозність і фантазію, з іншого ж – апокаліптичну безвихідь.

Достовірнішими, спрямованими на загал, на простого смертного виглядають поради Отто фон Ф. у Андруховича. Він заповідає своїм нащадкам засоби від лупи, щоб позбавити своїх земляків комплексів, або ж рецепти від запорів, чи, нарешті, подає інструкцію, як добитися успіху в картярській грі під назвою "очко". Достовірність рекомендацій полягає в тому, що випита натщесерце кип'ячена вода або спожиті увечері перед сном сушені сливи не вражають і не відлякують. Навіть у рецепті мазі від лупи фігурують абсолютно серйозні фармакологічні препарати: хіна, саліциловий спирт, допустимими видаються навіть дози.

Своєрідним символом духовного падіння, та і фізичного теж (бо ж зустрінемо смертельну забаву для горлянок і сечових міхурів), виступають у "Московіаді" пивбар на Фонвізіна – "незбагненна конструкція, збірно-розбірна піраміда, щось наче ангар посеред великого азійського пустиря, зарослого першою травневою лободою. Ангар для пияків" [6: 136]. Не менш жалюгідне враження справляє описана Андруховичем "Закусочная" – "притулок для модного нині арбатського жебрацтва: промоклих художників, захриплих поетів-інвективістів, вицвілих бардів, облізлих джазменів, жонглерів, декламаторів, матадорів, канатоходців, педерастів і власне жебрацтва, жебрацтва як такого, напівбожевільного московського жебрацтва, котре, як правило, маскується під біженців з Придністров'я або вірмен, потерпілих від землетрусу три роки тому" [6: 167]. Цей увесь дощовий люд в'ється чергою поміж огидних ампірних колон, сичить по кутках і пахне псятиною, він поїдає бульйон з останніх курей і насолоджується даним йому даром життя...

Андрухович ніби ненароком обмовляється, коли описує пивбар на Фонвізіна. Якщо хтось думав, що йтиме мова про просяклий бурштином парадиз, куди не досягає дощ, то він помиляється...Саме слово парадиз у перекладі з англійської мови має декілька значень – рай, земний рай, заповідник, звіринець. Усі вони умісні із тією суттю, якою наповнює автор ці місця громадського користування.

Саме "Парадизом" у "Малому Апокаліпсисі" Т. Конвіцький називає ресторан. Він має вигляд глибокої криниці. Тепер "Парадиз" "репрезентував стиль модерн у стані руїни. Тобто в сенсі архітектури й інтер'єру тягнувся до світових стандартів, але водночас нагадував халабуду, що от-от завалиться" [7: 61].

Співзвучні і жіночі образи в аналізованих творах. Усі вони пристрасні, усі бентежать головних героїв, тому їх інтимні зв'язки більш інстинктивні, ніж почуттєві. Надежда у Т. Конвіцького з червонястим волоссям, "страшенно живим і жадливим" [7: 31], її губи мали таке власне агресивне й чутливе життя, що в мене аж мурахи по спині побігли" [7: 80]. "Я дивився на неї, і серце мені стискалося. Вона відкинула на плечі важку фату з червоного волосся [7: 31]. Таке ж волосся має жінка, про яку думає Венічка у Єрофєєва: "Увидеть ее на перроне, с косой от попы до затылка, и от волнения зардеется, и вспыхнут...Эта женщина, эта рыжая стерва – не женщина, а волхование! ...О, рыжие ресницы, длиннее, чем волосы на ваших головах! О, невинные бельмы" [5]. Галина у Андруховича більш агресивна, ніж Надежда. Вони, власне, обидві намагаються стримувати (хай короткочасною любов'ю) своїх обранців у їхній довгій дорозі в нікуди і приходять до них вдруге перед самим фіналом. У Галі таке ж "розпатлане волосся" [6:162] і стільки ж у неї "пристрасті, але й ніжності, твердості, але й туги" [7: 163].

Отже, аналогій чимало, і якщо навіть погодитись із О. Забужко, що "Московіада"– це "перелицьовка на малоросійський лад" [3: 323], то надзвичайно майстерна і оригінальна, навіть більш резонансна, адже вихід роману Т. Конвіцького в українському перекладі Ю. Андруховича залишився непоміченим. В "Московіаді" справді вгадується рука неабиякого майстра гри, а не "амбітного підмайстра" [8: 74].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Урицкий А. Юрий Андрухович. Московиада.– Знамя.– 2001. – №12. – С. 1-3.
2. Толочко Олексій. Москва – Пост-Волинський.– Критика. – 1997. – №2. – С. 1-5.
3. Забужко Оксана. Хроніки від Фортінбраса.– К.: 1999. – 337 с.
4. Коптілов Віктор У світі крилатих слів. – К.: 1976. – 198 с.
5. Єрофєєв Вениамин. Москва-Петушки. – Трезвость и культура. – 1988. – № 12. – 1989. – № 1– 3.
6. Андрухович Юрій. Московиада // Рекреатіі. Українська модерна проза.– К.: 1997. – С. 113 – 246.
7. Конвіцький Тадеуш. Малий Апокаліпсис. – Всесвіт.– 1991.– №11– 12. – С. 3 – 112.
8. Москалець Костянтин. Незадоволення твором.– Сучасність, 1993.– №9. – С. 70 – 83.

Матеріал надійшов до редакції 3.02.2005 р.

Чайковская В.Т. "Московиада" Ю. Андруховича – не только "Малый Апокалипсис"...

В статье рассматривается роман Ю. Андруховича "Московиада" с точки зрения его созвучия с произведениями В. Ерофеева "Москва – Петушки" и Т. Конвицкого "Малый Апокалипсис".

Chaikovska V.T. The Novel of Y. Andrukhovych "Moscoviada" doesn't Only Stand for a "Small Apocalypse"

The novel of Y. Andrukhovych "Moscoviada" is analysed from the point of comparison with the novel of V. Yerofeyev "Moscow–Petushki" and with the novel of T. Konvitsky "Small Apocalypse."